

RESUMO

1.1. MUNDIALIZACIÓN ECONÓMICA OU GLOBALIZACIÓN

Denominamos **mundialización** á progresiva evolución cara un mundo sen fronteiras e interdependente sobre o modelo xeneralizado do **sistema económico capitalista** a escala planetaria.

A **globalización** da actividade económica e das relacións políticas, sociais, culturais e de cuestións ambientais fan que este proceso non sexa só económico, senón que teña varias dimensións.

O avance da **globalización** débese á **mellora nos transportes, do progreso das telecomunicacións** pero sobre todo pola **xeralización do sistema capitalista** no mundo.

O **sistema capitalista** caracterízase por:

- Predominio da **propiedade privada** dos medios de produción.
- **Liberdade de empresa** ou **libre competencia**.
- Obtención do máximo **beneficio**.
- **Liberdade de competencia** ou **mercado** que se practica a través da chamada **lei da oferta e da demanda**.

Crecente división do traballo: técnico, social e espacial.

O capitalismo crea desigualdades territoriais.

- **División internacional do traballo:** sistema **centro-periferia** e **fluxos de intercambios desigual**. Entre ambos desenvólense as semiperiferias ou áreas cara ás que se difunden algunhas funcións e actividades dos centros ou son capaces de xerar iniciativas propias.

Factores que favorecen a difusión e hexemonía do capitalismo:

- **Crise** e práctica desaparición do **sistema económico comunista**.
- **Revolución tecnolóxica**.
- **Revolución das comunicacións e transportes**.
- **Difusión da ideoloxía neoliberal**.
- **Ampliación das áreas de produción e de mercado**.
- **Organizacións internacionais que defenden as medidas liberalizadoras** nos intercambios comerciais internacionais: **Organización Mundial do Comercio (OMC)**, o **Fondo Monetario Internacional (FMI)** e o **Banco Mundial**. As economías máis poderosas do mundo representadas por oito países (**G-8**) tamén marcan as directrices económicas mundiais.

1.2. MUNDIALIZACIÓN POLÍTICA, SOCIAL, CULTURAL E AMBIENTAL

- **Xeopolítico:** Tres áreas marcan as directrices políticas: **EE_UU**, **Xapón** e a **UE** baixo o liderado dos **EE_UU**. Exercen un papel decisivo nas organizacións internacionais: **ONU**, o **G8**, o **FMI** ou o **Banco Mundial**. Militarmente a **OTAN**.
- **Social:** mundializando o mercado laboral de traballadores e creando **grandes fluxos migratorios**.
- **Cultural:** centros culturais e científicos-tecnolóxicos que coinciden con grandes centros xeopolíticos. A oferta e gustos culturais tenden a homoxeneizarse e divulgarse a través dos grandes medios de comunicación

- de masas (televisión, internet...). Impoñéndose os valores e cultura do mundo occidental anglosaxón.
- **Ambientais:** O impacto ambiental ten unha dimensión global (efecto invernadoiro, diminución da espesura da capa de ozono...).

1.3. CONSECUENCIAS DA MUNDIALIZACIÓN: VANTAXES E INCOVENIENTES

- No **ámbito económico** é **positivo** o incremento da actividade comercial e de negocio, a competitividade que promove o avance na investigación e o desenvolvemento. Pero tamén ten valores **negativos** como o peso das empresas multinacionais que afogan o desenvolvemento das pequenas ou medianas empresas. A limitación da libre competencia que pode transformarse en situacións de monopolio ou oligopolio en moitos sectores, a perda de soberanía de moitos estados supeditada aos intereses de moitas empresas multinacionais ou as desigualdades no desenvolvemento económico de moitas rexións do planeta favorecendo a denominada **división internacional do traballo**.
- No **ámbito político** é **positivo** a difusión dos valores de liberdade, dos dereitos humanos, da igualdade de xénero e de expansión do modelo democrático. Pero tamén ten como aspecto **negativo** a perda de soberanía dos países que en beneficio das institucións supranacionais e das grandes potencias. Ás veces xurde unha reacción que fomenta a inestabilidade política nalgúns rexións do planeta con reaccións extremistas aos valores do mundo occidental.
- No **ámbito social** ten como **positivo** a mellora do nivel de vida e emprego, pero é **negativo** as condicións de traballo mediante o descenso de salarios, a flexibilidade e inestabilidade laboral. Facilita a mobilidade da poboación pero xera un maior contraste entre países ricos e pobres. Difúndense os avances médicos e sanitarios pero tamén as grandes pandemias. Incrementáanse as redes de delincuencia internacional (mafias, narcotráfico, terrorismo).
- No **ámbito cultural** é **positiva** a difusión da cultura, a ciencia e a tecnoloxía a en todo o mundo pero é **negativo** a perda da identidade cultural e de valores de certos pobos ao impoñerse os valores da cultura occidental sobre todo do mundo anglosaxón.
- No **ámbito medioambiental** é **postivo** a toma de conciencia ante os problemas do medio ambiente pero é **negativo** os problemas de contaminación teñen xa unha escala planetaria.
- Como resposta ás consecuencias negativas aparecen os **movementos antiglobalización** que se manifestan en contra. O **Foro Social Mundial** busca unha globalización alternativa ao modelo globalizador do sistema económico capitalista actual.

1.4. A DESIGUALDADE TERRITORIAL NO MUNDO

- A consecuencia máis grave da globalización é a forte desigualdade existente nas rexións do planeta. Aparecen dous grandes grupos: os países **desenvolvidos** e os **subdesenvolvidos ou en vías de desenvolvemento**.
- Os **países desenvolvidos** do Centro e do Norte teñen:
  - Crecemento económico expansivo: predominio da industria, dos servizos e da tecnoloxía.
  - Poboación envellecida que decrece lentamente.
  - Urbanización intensa.
  - Benestar social

- Existen desequilibrios territoriais
- Posición de predominio mundial.
- Os **países subdesenvolvidos** da periferia ou do Sur.
  - Causas do subdesenvolvemento: múltiples factores. Países que foron colonizados.
  - Debilidade produtiva: predomina o sector primario, actividade económica non diversificada ou monoprodutiva e dualidade entre o sistema tradicional e moderno.
  - Grande dependencia económica (neocolonialismo).
  - Poboación rexistra un elevado ritmo de crecemento (máis 2/3 da poboación mundial vive en áreas subdesenvolvidas).
  - As cidades experimentan un intenso crecemento.
  - O nivel de vida e benestar social é baixo.
  - Existen profundos desequilibrios territoriais.
  - Posición de dependencia mundial.

Debemos diferenciar dous grupos: países pobres e en vía de desenvolvemento.

1.5. ESPAÑA NO MUNDO

- En canto á **superficie e poboación** ocupa un tamaño medio no contexto internacional.
- As **características económicas e sociais** intégrana na área xoeconómica dos países desenvolvidos cun carácter dentro destes de potencia intermedia.
- A súa **situación xeoestratéxica e de relacións internacionais** está situada nunha encrucillada de mares e de continentes (Mediterráneo, Norte de África, Europa e o Atlántico).
- Forma parte da **ONU** e dos seus organismos auxiliares, da **OCDE**, da **OTAN**, da **UEO**, da **OSCE** e da **Unión Europea**.
- A presenza cultural no mundo é moi significativa. O **Instituto Cervantes** canaliza a difusión desta en distintos países.

2.1. ESPAÑA NA UNIÓN EUROPEA

- A Unión Europea tivo un longo **proceso de ampliación** e integración dos países que a conforman. O número de países pasou de **seis** a **27**. España entrou en 1986.
- A **integración** da UE, foi evolucionando dun proxecto de cooperación económica entre os países membros cara a unha maior integración política, social e cultural. Os distintos **tratados** foron fortalecendo esta unión.
- Temos que distinguir entre **tratados fundacionais** ou **constitutivos**: como o da **CECA**, a **CEE** e o **Euroatom** e os tratados que **modificaron** a estrutura comunitaria. Neste aspecto temos que resaltar o **tratado de Maastricht** (1993) que deu nome a UE e iniciou o camiño da Unión Económica e Monetaria. O **tratado de Niza** (2001) e de **Lisboa** (2007) (pendente este último de ratificación polos estados membros) que reforman institucionalmente a UE, amplían e clarifican as competencias comunitarias e (sobre todo o tratado de Lisboa) trata de refundir nun só texto, todos os tratados comunitarios.

2.2. AS INSTITUCIÓNS FUNDAMENTAIS NA UE SON:

- **Consello Europeo** (cumio dos xefes de Estado ou Primeiros Ministros da UE)
- **Parlamento Europeo**, que representa aos cidadáns da UE e é elixido directamente por eles;
- **Consello da Unión Europea**, que representa aos Estados membros;
- **Comisión Europea**, que defende os intereses da Unión no seu conxunto.
- **Tribunal de Xustiza**.
- Parlamento, Consello da UE e Comisión Europea representan o chamado '**triángulo institucional**'.
- Outras dúas institucións desempeñan un papel vital: o **Tribunal de Xustiza** vela polo cumprimento da lexislación europea e o **Tribunal de Contas** controla o financiamento das actividades da Unión.

2.2.1. A **Comisión Europea**. É o principal **órgano administrativo** da Comunidade e o que ten un carácter máis supranacional e integrador. As súas **funcións** son:

- Propor lexislación ao Parlamento e ao Consello.
- Xestionar e aplicar as políticas da UE e o orzamento (control dos fondos europeos).
- Facer cumprir a lexislación europea (xunto co Tribunal de Xustiza).
- Representar á UE nos foros internacionais, por exemplo, negociando acordos entre a UE e outros países.

2.2.2. O **Consello da Unión Europea** Está formado por representantes dos Gobernos dos países membros. Representa os intereses de cada país tratando de harmonizar estes co conxunto da UE. Cada Estado é representado polo seu ministro de AA_EE ou doutro ministro en función do tema a tratar. As súas funcións son basicamente lexislativa, se ben no Tratado da UE se lle outorgan, asemade, tamén poderes executivos e de representación. É o órgano decisorio máis importante da UE. As súas **competencias** son:

- Aprobar leis europeas. En moitos ámbitos lexisla en común co Parlamento Europeo (codecisión).
- Coordinar as políticas económicas xerais dos Estados membros.
- Concluír acordos internacionais entre a UE e outros países ou organizacións internacionais.
- Aprobar o orzamento da UE, xunto co Parlamento.
- Desenvolver a Política Exterior e de Seguridade Común da UE (PESC, véxase Política Exterior e de Seguridade Común), baseándose nas directrices decididas polo Consello Europeo.
- Coordinar a cooperación entre os tribunais nacionais e a policía en materia penal.

As decisións tómanse por voto ponderado en función ao peso demográfico de cada país. Dependendo do asunto a tratar os acordos se toman por **maioría cualificada** ou por **unanimidade** se se tratan dalgún dos 40 asuntos recollidos no tratado de Lisboa relativos á PESC, fiscalidade, tratados internacionais, o asilo ou a inmigración.

2.2.3. O **Parlamento Europeo** é elixido polos cidadáns por un período de cinco anos, Consta na actualidade de 736 deputados dos que España aporta 50.

Agrúpanse por grupos ideolóxicos, non por países. As funcións compartidas co Consello de Ministros son:

- Aprobar a lexislación proposta pola Comisión

- Aprobar o orzamento.
- Control do Consello de Ministros e a Comisión (recibe informes das súas actuacións e pode proponse mocións de censura á Comisión que, de aprobarse obrigárala a dimitir.
- Ratifica os acordos internacionais importantes.

2.2.4.O Tribunal de xustiza. Está composto por 27 xuíces e nove avogados xerais para resolver os recursos e conflitos e interpreta e aplica os Tratados comunitarios.

2.3. O FINANCIAMENTO DA UE

- Dende o ano 1970 a Comunidade conta con medios de financiamento propios que a dotan de autonomía financeira.
- O gasto ascendeu no 2008 a máis de 130.000 millóns de €.
- Ao redor do **88% do gasto** destínase a accións estruturais (PAC e fondos estruturais e de cohesión) o resto destínase, entre outras, a gastos de funcionamento e accións solidarias.
- Os ingresos proceden de taxas (aranceis e multas), unha porcentaxe do IVE e a partida máis importante é a aportación que fan os estados membros (1,27% do PIB).
- Os países que máis aportan son Alemaña, Francia, Reino Unido, Italia e os Países Baixos. España, que ata agora se beneficiou bastante dos ingresos comunitarios, será a partir do 2013 contribuínte neto en beneficio dos países da Europa Oriental.
- Os principais fondos estruturais son o **Fondo Europeo Agrícola de Garantía** (FEAGA), o **Fondo Social Europeo** (FSE), o **Fondo Europeo de Pesca** (FEP) e o **Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional** (FEDER).

2.4. OS RETOS DE FUTURO DE ESPAÑA NA UE

- O balance é **positivo**. Os problemas actuais son: a **perda de peso institucional**, a **diminución e desaparición das axudas dos fondos estruturais e de cohesión**, a **ampliación do mercado único** cara Europa Oriental e o **desafío da competitividade e da produtividade** para economía española.

2.5. GALICIA NA UE

- A integración galega tivo serios problemas no **sector agrícola**, na **gandería**, no **sector pesqueiro** e na **construción naval**.
- **Non tódolos aspectos foron negativos**. Galicia recibiu moitas axudas dos fondos estruturais.
- Galicia forma parte da **eurorrexión do Arco Atlántico** integrada por dez rexións que pertencen a cinco estados.
- A **eurorrexión Galicia-Norte de Portugal** creouse en 1991. Trata de integrar unha comunidade con características, sociais, económicas e culturais comúns.